

#vliegertje 44

 Het Penhuis

ROZALIE HIRS

met muziek van Quatuor Bozzini
gastheer Alain Delmotte

zondag 24 april 2016 om 10.30 u.

Theater Antigone, Overleiestraat 47, 8500 Kortrijk

HET PENHUIS is een organisatie van Openbare Bibliotheek Kortrijk,
Schouwburg Kortrijk en stad Kortrijk.

PROGRAMMA 2015 - 2016

GUSTAAF PEEK

zondag 11 oktober 2015 | gastvrouw Sylvie Marie
10.30 u. | Oranjerie Broelmuseum

BART DE PAUW & DOROTHÉE VAN DEN BERGHE

zondag 15 november 2015 | gastheer Jos Verbist
10.30 u. | Theaterzaal Antigone

ULRICH LIBBRECHT

zondag 14 februari 2016 | gastheer Philippe Lepers
10.30 u. | oranjerie Broelmuseum

ARNON GRUNBERG

zondag 13 maart 2016 | gastheer Carlos Alleene
10.30 u. | Theaterzaal Budascoop

ROZALIE HIRS met muziek van Quatuor Bozzini

zondag 24 april 2016 | gastheer Alain Delmotte
10.30 u. | Theater Antigone | € 15 i.k.v. Festival Kortrijk

PRIJS EN INSCHRIJVINGEN

vvk € 7 (incl. reservatiekost) | add € 8 | EYCA € 5
reserveren via UiT in Kortrijk, 056 23 98 55
(beperkte plaatsen, drankje telkens inbegrepen)

MEER INFO

hetpenhuis.blogspot.com
www.facebook.com/hetpenhuis
www.kortrijk.be/bibliotheek/hetpenhuis
schouwburgkortrijk.be

HET PENHUIS

Het Penhuis is aan zijn dertiende seizoen toe. We gingen van start in het najaar van 2003.

Het Penhuis wil de ontwikkelingen in de actuele literatuur en filosofie op de voet volgen. De volle aandacht voor artistieke kwaliteit is het uitgangspunt. We willen geen organisatie zijn die zich richt op literatuur- en filosofiekenners. Tegelijk willen we een lage drempel inbouwen en een ruime variatie brengen in het aanbod.

Het Penhuis is een niet-geïnstitutionaliseerde vereniging, maar nauw verbonden met de Kortrijkse Schouwburg, de Openbare Bibliotheek Kortrijk en de stad Kortrijk. De werking wordt hoofdzakelijk gedragen door vrijwilligers.

Het Penhuis programmeert vijf activiteiten per seizoen, op zondagvoormiddag. Er wordt daarbij telkens een dichter, een filosoof of een prozaïst uitgenodigd, die door een gastheer of – vrouw wordt geïnterviewd. Ook het publiek wordt nauw betrokken. Vragen stellen aan de uitgenodigde gast is altijd mogelijk.

Iedereen is welkom.

theater **ANTIGONE**

ALAIN DELMOTTE ° 1959

BIOGRAFIE

Deze gastheer is dichter en mede - oprichter van het poëzietijdschrift *Facture Baroque* (1996-2001) en is medewerker aan het literaire tijdschrift *Dichter*. Hij nam deel als performer aan verschillende poëziemanifestaties. en vertaalde recente Franse poëzie (o.m. Izoard, Valet, Pirotte).

Daarnaast publiceerde hij o.m. de bundels *Grondbezit*, *Standplaats*, *Onderschrift*, *Warhoofd*, *Lieve Wislawa*, *Colorado*, *Verstekelingen* en *Voorstander zijn* tussen 1993 en 2008. Voor VWS stelde hij cahiers samen over de dichters Renaat Ramon, Frans Deschoemaeker en Gilbert Coghe.

© Bert Bevers

BIBLIOGRAFIE*

Raadpleeg zeker eens de online catalogus van de Kortrijkse (buurt)bibliotheken om nog meer werk van en over Alain Delmotte te ontdekken: kortrijk.bibliotheek.be

* een keuze

ROZALIE HIRS ° 1965

BIOGRAFIE

Rozalie Hirs is dichter en componist. Ze werd geboren in Gouda en woont in Amsterdam. Ze debuteerde in 1998 met de bundel *Locus*.

In 2008 verscheen haar vierde bundel *Geluksbrenger* die ook in digitale vorm bestaat met woordspeelgoed en luisterruimten. Tegenwoordig publiceren veel internationale literaire bladen haar werk.

In 2012 verscheen *Gestamelde werken*. Hirs bezingt de schoonheid.

Deze gedichten bewegen zich moeiteloos langs gewassen, hemellichamen of water, terwijl ze via het herkenbare de taal laat experimenteren en zingen. Ze omarmt een wereld waarin stemmen en stijlen over elkaar buitelen.

Haar speelse hyperlyriek geeft betekenis aan woorden als muziek.

Ze speelt piano vanaf haar twaalfde en had zangles vanaf haar zeventiende.

Van 1999 tot 2002 studeerde ze compositie bij Louis Andriessen. Ze vervolgde haar opleiding bij Tristan Murail aan de Columbia University in New York.

Ze schreef haar proefschrift over microtonaliteit. Dit begrip staat voor muziek die op enigerlei wijze afwijkt van traditionele Westerse toon - verhoudingen.

Rozalie Hirs is een vrouw met veel talenten.

www.rozaliehirs.nl

BIBLIOGRAFIE – als dichter

bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Rozalie_Hirs

- **Locus** | Querido, 1998
- **Logos** | Querido, 2002
- **[Speling]** | Querido, 2005
- **Geluksbrenger** | Querido, 2008
- **Gestamelde werken** | Querido, 2012
drie gedichten hieruit werden opgenomen in 'De 100 beste gedichten gekozen door Ahmed Aboutaleb' voor de VSB Poëzieprijs 2014
- **ein tag** | hochroth Verlag, 2014
tweetalig; Duitse vertaling: Ard Posthuma, Rozalie Hirs
- **život mogućnosti** | Banja Luka: Biblioteka Prevodi, 2014
Servische, Kroatische, Bosnische vertaling: Jelica Novaković, Radovan Lučić; inleiding door Laurens Ham

DISCOGRAFIE – als componist

bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Rozalie_Hirs

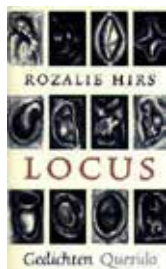
- **Sacro Monte** | instrumentaal werk; Ives Ensemble Present, NM Classics, Uitgeverij Donemus, 1999
- **In LA** | elektro-akoestisch werk met tekst; Rozalie Hirs Drukkerij Tiel, 2003
- **Platonic ID** | instrumentale werken; Asko Schönberg, Stefan Asbury, Arnold Marinissen, Anna McMichael, Dante Boon, Bas Wiegiers | Attacca records, 2007
- **Pulsars** | elektro-akoestische werken met tekst; Rozalie Hirs, Arnold Marinissen | Attacca records/MCN, 2010

COMPOSITIES

bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Rozalie_Hirs#Composities

- **Brug van Babel** | elektroakoestisch (2009)
- **Van het wonder is word** | voor zingende pianist (2005)
- **Book of mirrors** | voor negentien instrumenten (2001)
- **Slaaplied voor een duivel** | voor muziekdoosje en verteller (1994)
- enz.

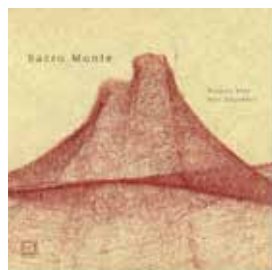
EEN KEUZE UIT HAAR WERK

poëzie

muziek

Raadpleeg zeker eens de online catalogus van de Kortrijkse (buurt)bibliotheken om nog meer werk van en over Rozalie Hirs te ontdekken:
kortrijk.bibliotheek.be

LEESTIP

Men vindt er geen einde in: hedendaagse componisten-dichters uit Nederland
| Laurens Ham in *Ons erfdeel*, jrg. 55 (2012) nr. 4, p. 92-101

QUATUOR BOZZINI

Quatuor Bozzini voert tijdens de lezing enkele strijkkwartetten van Rozalie Hirs uit: *Nadir* (2010) en *Zenit* (2014). Zij verzorgden de wereldpremières van die kwartetten en kennen ze dus door en door. *Nadir* bevat naast de instrumenten ook elektronische klanken die Hirs rondom het publiek stuurt.

Quatuor Bozzini is een radicaal hedendaags ensemble dat mee evolueert met de bruisende hedendaagse muziekscène. Vorig jaar verblufte het kwartet de bezoekers van Factory. Reden genoeg om hen opnieuw naar België te halen!

© Michael Slobodian

THUISKOMEN IN EEN MOLEN

© <http://www.rozaliehirs.nl/rozalie-hirs-geluksbrenger-2008> (Poëzierapport, België, 14 mei 2009)
recensie door Alain Delmotte

Geluksbrenger is de vierde bundel van Rozalie Hirs en de lezer zal bezwaarlijk kunnen stellen dat al haar bundels op elkaar gelijken. Je herkent haar stem wel, natuurlijk, maar formeel volgt ze vaak van bundel tot bundel een ander spoor

In deze publicatie wordt dit meteen duidelijk: bij het doorbladeren ervan valt een typografisch spel op dat we eerder op zo'n systematische manier in geen enkel bundel van haar vonden. *Geluksbrenger* heeft zijn titel niet gestolen. Er staan inderdaad een paar gelukmakende gedichten in. De bundel klinkt fris, dynamisch en in die dynamiek laat zich veel argeloosheid zien. Neem nu de titel van een gedicht zoals *Van het wonder is woord*. Hirs maakt gebruik van het afgesleten en stereotiepe woord 'wonder' zonder daarbij haar geloofwaardigheid te verliezen. Een stereotiep en afgesleten is het betreffende gedicht (met een knipoog naar Van Ostaijen) echt niet. Argeloos is Hirs in de wijze waarop ze zich – ik parafraseer – tot de glans bekent. De glans van de taal, de glans van de dingen.

Saaï zijn deze teksten niet: al zijn ze veelzijdig gelaagd, ze blijven speels – als je als lezer tenminste die speelsheid wil herkennen en erkennen. Dat haar gedichten in concept en in praxis 'muzikaal' zijn, ligt voor de hand. Niet alleen omdat Hirs zelf ook als componiste werkzaam is. Niet alleen omdat zij in haar multi-music composities taal verwerkt (waarbij gedicht en muziek elkaar dus raken of bijna raken). Niet alleen omdat zij haar bundel met een motto van componist Dick Raaijmakers (die de eerste regels blijken te zijn van diens methode) laat voorafgaan. Maar vooral omdat deze gedichten de indruk geven in de lijn van een 'contrapunt' te zijn opgebouwd. Hirs lijkt in een gedicht verschillende gedichten tegelijkertijd op elkaar te stapelen, te bewerken, af te splitsen, door elkaar te mengen, door elkaar te schudden, in elkaar te laten vloeien. En dat in één enkele beweging. In één adem. In volgehouden adem. Hoe gecomponeerd, hoe geconstrueerd haar gedichten eigenlijk ook zijn: het komt nergens kunstmatig over. Haar gedichten willen. Haar gedichten blaken levenskrachtig, bieden een groot aanbod aan mogelijkheden. In het gedicht *Vorm* lees ik op het einde de volgende woorden, of liever zinsflarden:

met de zin
van zins-
bouw
betekenen vorm
veelvormig naar leven

gevend ademend
en lichaams-

Ademen is wellicht een van de sleutelbegrippen in de bundel. Ademen is het eerste wat een mens doet. Zijn eerste confrontatie met de wereld. Het eerste woord dat we spraken was misschien wel een inhalering. (Tot mijn spijt is dat woord niet te spellen. Het staat ook niet in Van Dale. Het overbrugt evenwel alle betekenissen van alle woorden die in dat sublieme boek staan.) Met het begrip 'adem' geeft ze meteen ook de mentale grenzen van haar poëticaal domein aan: denken en voelen maken daar samen deel van uit. Met ademen begint de taal, met ademen begint in een lichaam de taal. Verstrengeld in denken en voelen is adem niet meer dan de tastbare aanwezigheid van een lichaam (dat zich altijd in het nu, in het vandaag bevindt) in een gedicht, in een woord, in een zin.

*Een zin leeft in het lichaam groeit
door een lichaam in voelen denken
werpt een bal vandaag zich tussen de regels
met dit (hier) de wereld en (dat) herhaalt*

Met ademen begon dus ook het leren. Ademen is in ieder geval het eerste woord uit het mooie gedicht 'Toen leerde ik (0-38 jaar)'. Ik neem het hieronder integraal over. Dit gedicht eindigt met 'thuiskomen in een molen'. En dat is precies het gevoel dat me overviel bij het lezen van de bundel. Thuiskomen in een molen: een watermolen, welteverstaan, waarbij het rad door gedichtenwater in gang wordt gezet.

*Schreven we gedichtenwater proefde je rimpelingen
door lippen besprekende tongen inhoud
vervormende eindige beekjes
teugjes
nipjes*

En de molen blijft maar gedichtenlang draaien, de woorden blijven maar komen, de woorden stromen. Een stormachtige thuiskomst. Technisch bereikt ze dit woordenstroomeffect door het weglaten van de leestekens (consequent laat ze elk gedicht met een hoofdletter beginnen, een detail heel zeker, maar het heeft een soort treffende zorgvuldigheid aan). Sinds Apollinaire is deze techniek een oud truukje maar het werkt. Zinnen lijken elkaar op die manier te overbruggen, te overmannen, elkaar voor te zijn, elkaar op te blazen. Op die manier ontstaan gedichten barstensvol anakoloeten. Een deconstruerend stijlmiddel dat in de gehele bundel wordt toegepast en die, zoals vermeld, zijn verrassingseffect blijft behouden.

Geluksbrenger is opgedeeld in vier cycli, die in hun visuele vormgeving van elkaar zijn gescheiden maar die stilistisch met elkaar verbonden blijven via minimale herhalingen en subtiel terugkerende motieven die met andere contexten geconfronteerd worden. Die visuele vormgeving verandert geleidelijk aan van cyclus tot cyclus: je merkt een verschuiving van compacte geblokte, proza-achtige teksten naar een zich over het blad vertakkende typografie. Om dan tenslotte in het slotgedicht – dat waarschijnlijk niet toevallig in één adem heet – van de laatste cyclus weer tot dichtheid te komen. Iets bracht dus de cycli structureel (en fysiek) in beweging: het lijkt wel of de dichter een bundel lang en diep heeft gehaald.

Thematisch doet zich ongeveer hetzelfde voor. De thematiek verschuift van het concrete naar het abstracte, van het particuliere naar het kosmologische. Van een gedicht over een stamboom naar een gedicht over UB313 2003. Van het heel onbenullig kleine naar het quasi spirituele (Hadewijch verschijnt in een van haar teksten). In beide gevallen gebeurt dit op het niveau van de taal en altijd met vingertopgevoeligheid.

De opener heet *Geluksbrenger sporen* en wordt gevolgd door *Gekromde tijd*, *Nu is een roos* en *Gekromde ruimte*. Deze titels verklappen veel van wat Hirs in deze bundel doet: zij verkent in deze gedichten de dimensies ruimte en tijd. Nogal wat gedichten hebben een programmatisch karakter. Onder meer (en niet uitsluitend) een programmatisch karakter. (Zo hoort het in poëzie: deze gedichten vallen niet onder één noemer te vangen. Gedichten zijn in hun diversiteit maar mogelijkheden. Een gedicht golft en vloeit. Gedichtenwater.) Het eerste gedicht uit de laatste cyclus *Prologos* is zo'n programmatisch gedicht. Het gedicht definieert zichzelf als:

*Een weg naar
handelingruimte gemeenschappelijke*

*Het gedicht bevat
verzamelde namen van plaatstijd*

*Het gedicht wil
de wereld tegenkomen*

Of bedoelt Hirs dat we in het gedicht de wereld kunnen tegenkomen? In ieder geval iets zou te ontwarren moeten zijn

*op het glansvlak
van dingen*

De bundel staat bol van dergelijke al dan niet poëtische overwegingen. Ze zijn nooit sluitend. Het zijn maar benaderingen, betrachtelingen, verkenningen van 'iets wat buiten ons van binnen is' (zoals Hirs het omschrijft in het gedicht *Definitie*). Het daarnet geciteerde neologisme 'plaatstijd' vat het synchrone 'gebeuren' van deze bundel goed samen. Het neologisme komt elders nog eens voor en is daar misschien wel een ultieme definiëring van haar queeste:

*hoe een berg namen ontstaat uit
de momentane botsing tussen plaatstijddeeltjes*

Een bundel met vele aspecten. Een bundel zo divers dat het moeilijk is om er een representatief gedicht voor uit te kiezen. Een bundel voor elk wat wils dus, een bundel waarin de nieuwsgierig lezer zijn eigen voorkeuren kan opbouwen. Zelf vind ik de openingscyclus ronduit prachtig. Een bundel waar je als lezer langdurig mee in dialoog kunt gaan.

Toen leerde ik (0-38 JAAR)

*Ademen zonder handen lopen langs de kast luisteren naar pipneus en wim
kartonnen boeken knippen luisteren naar hoe een letter klinkt een zusje
krijgen uit de poppenkast kijken naar hoe verzingt langs de douane rijden
zonder verentooi tussen lijnen schrijven in de bus mechtild kennen en haar
moeder die maakt boter oma honing en brood van de berg naar het dal
gaan grotten ingaan stalactieten bartók's naam spellen in papieren noten
bijna doodgaan dan een jongen zien olifanten tekenen ridders harten in
de sneeuwtrein naast elkaar heel dichtbij op de knieën een gedicht over
sneeuw een helder wit lint over de wereld eenzaam zijn alleen zijn van de
hel naar de hemel gaan door het woud in de regen gekust een deken van
handen voelen tentamens met blauwe hoofddoek en gouden oogschaduw
leren stevig door sigaren roken naakt in het gras liggen van vijf elementen
te eten krijgen naast niemand wonen die meubels verschuift op de vloer
schrijft dansen in de tor om vier uur patat eten wasmiddel zonder fosfaten
gebruiken een horloge met vallende cijfers lezen krullen afzetten vuurtoren
zijn op een wit tapijt in wonden wonen door brandende koorts rozalie
worden langs een zandweg lopen moedermoeders verliezen aan de dood
een helse film opnemen een heilige berg bezoeken een hart ontmoeten
de atlantische greppel oversteken dromen van de maria met een stijve
het jesuskindje aan haar borst straatkatjes geboren zien worden zien smullen
van dode ratten de new york times uitsneeuwen thuiskomen in een molen*

VOLGENDE KEER IN HET PENHUIS:

CHRISTOPHE VAN GERREWEY

zondag 9 OKTOBER 2016 | ORANJERIE KORTRIJK

Christophe van Gerrewey studeerde Architectuur aan de UGent en Literatuurwetenschappen aan de KU Leuven. Hij is als aspirant (FWO) verbonden aan de Vakgroep Architectuur & Stedenbouw van de Universiteit Gent, en is lid van de kernredactie van DW B en van het architectuurtijdschrift OASE.

Hij schrijft verhalen, romans, essays en kritieken over onderwerpen zoals literatuur, beeldende kunst, theater en architectuur. In 2010 verscheen *Vijf ziekteverhalen* bij Druksel, in 2012 verscheen bij De Bezige Bij Antwerpen zijn romandebuut *Op de hoogte*. Hiermee won hij onlangs ook de Europese Unie Literatuurprijs 2016.

Gastheer is Daniël Rovers.

REDACTIE
Piet Devos & Gie Devos
ppddevos@gmail.com | giedevos@skynet.be

reacties en suggesties zijn welkom

Openbare Bibliotheek
Leiestraat 30 - 8500 Kortrijk
056 27 75 00 - bibliotheek @ kortrijk.be
www.kortrijk.be/bibliotheek